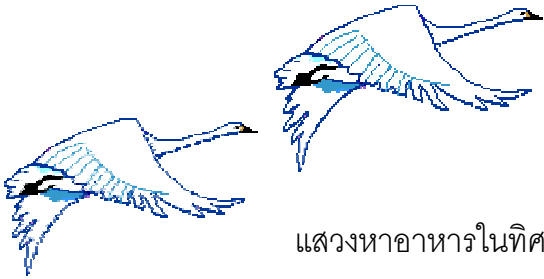

บินอพยพอย่างมีเหตุผล

นกมีความสามารถที่โดดเด่นยิ่งอย่างหนึ่งคือ บินได้ พืชพรรณที่ธรรมชาติให้มันมาทำให้มันเป็นสัตว์ที่มีสิทธิ และเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ได้มากกว่าสัตว์อื่นๆ แทบทุกชนิดในโลก ตามปกติทุกวันนกจะบินออกจากรังเพื่อแสวงหาอาหารในทิศทางที่ไม่ซ้ำกัน เมื่อทรัพยากรอาหารในบริเวณนั้นร่อยหรอ มันจะขยับขยายบริเวณหากินออกไปเรื่อยๆ คนเราสนใจนิสัยบินของนกมานานแล้ว เช่นเราสงสัยว่าเหตุใดนกบางชนิดจึงต้องอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ และในการบินจากสถานที่หนึ่งไปที่สู่อีกที่หนึ่งซึ่งอยู่ห่างออกไปค่อนข้างไกลนั้น นกกระทำได้อย่างไร เป็นต้น

เมื่อประมาณ 500 ปีก่อนนี้ ขณะโคลัมบัสกำลังมุ่งหน้าค้นหาเมืองจีนนั้น เขาได้บันทึกว่า เขาเห็นฝูงนกที่ตามปกติอาศัยอยู่ตามบริเวณผืนแผ่นดินใหญ่ บินอพยพผ่านเกาะ Bermuda ไปทางใต้ (นกฝูงนั้นบินจาก Nova Scotia ในอเมริกาเหนือไป Venezuela ในอเมริกาใต้) ส่วนคนยุโรปนั้นก็รู้มานานแล้วเหมือนกันว่า ในฤดูใบไม้ร่วง จะมีนก warbler จำนวนล้านอพยพจากยุโรปไปสู่แอฟริกาและถึงแม้ชนิดนี้จะมีน้ำหนักตัวเพียง 10 กรัม แต่มันก็สามารถบินด้วยความเร็ว 50 - 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นเวลานาน 2 - 3 วัน โดยมีการหยุดพักกลางทางเพียงครั้งเดียว

ความเข้าใจของเราทั่วไปนั้นเห็นว่า นกอพยพเพราะอาหารในบริเวณที่มันอาศัยอยู่นั้นมีไม่พอเพียงมันจึงต้องแสวงหาพื้นที่ใหม่ และนอกจากเหตุผลประการนี้แล้ว เราก็ตราบอีกว่า นกมักจะพากันบินหนีอากาศหนาว

ในปี พ. ศ. 2533 ได้มีนักชีววิทยากลุ่มหนึ่ง ทำการทดลองที่ให้เห็นว่า อพยพนิสัยเป็นสัญชาตญาณดิบของนก ในการทดลองนั้น เขาได้เอานกที่ชอบอพยพมากักขังไว้ในกรง พอถึงเวลาที่มันจะต้องอพยพ นกจะแสดงอาการกระสับกระส่ายโผบินในกรงอย่างไม่หยุดหย่อน และมันจะโผบินไปในทิศทางที่เพื่อน ๆ ของมันกำลังบินอยู่ อาการกระวนกระวายของนกจะสลายไปก็ต่อเมื่อเพื่อนของมันได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางแล้วเท่านั้น

นกชอบอพยพในเวลากลางคืน เพราะมันจะได้อาศัยตำแหน่งดาวในท้องฟ้าและสนามแม่เหล็กโลก เป็น เข็มทิศในการเดินทาง เมื่อใกล้จะถึงเวลาอพยพ นกตัวที่จะตั้งใจจะไป (นกตัวที่ไม่สมบูรณ์และไม่อยากไปก็ไม่ไป) จะเริ่มกินอาหารสะสมไขมันในร่างกายจนอ้วนพี ปริมาณอาหารที่มันกินขึ้นอยู่กับระยะทางที่มัน จะเดินทาง

เมื่อเร็วๆ นี้ L. Zwat นักปักษีวิทยาชาวเนเธอร์แลนด์ ได้รายงานผลการวิจัยเรื่องการอพยพของนกใน วารสาร Ardea ว่า นก wader ซึ่งอาศัยตามแถบทะเล Wadden ของมหาสมุทรแอตแลนติกนั้นพอถึงฤดู หนาวมันจะพากันบินไปสู่ Banc d'Arguin ซึ่งอยู่ทางใต้ของทวีปแอฟริกา ณ ที่นั้น นกจำนวน 2 ล้านตัวจะ ชูดกินหนอน และถึงแม้หนอนแอฟริกาจะมีขนาดเล็กเท่าหนอนยุโรปที่มันกินอยู่อย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ หนอนเหล่านั้นก็เกิดใหม่ได้เร็วกว่าหนอนแอฟริกาที่มันกินอยู่ ความเร็วในการกินของมัน ดังนั้นถึงแม้ว่าในแต่ละวันอาหารที่จะเลี้ยงดู มันทั้งฝูงจะดูน้อย แต่บริเวณนั้นก็สามารภให้อาหารนกฝูงนี้ได้ติดต่อกันนานเป็นเดือน

เขาได้พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้มันอพยพอีกประการหนึ่งคือ นกที่อาศัยอยู่ในแถบอาหารร้อนจะใช้ พลังงานในการทำให้ร่างกายอบอุ่นน้อยกว่านกที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีอากาศหนาว นกชนิดเดียวกันที่อาศัย ตามบริเวณเส้นรุ้งที่ต่างกัน จะใช้พลังงานในการทำความอบอุ่นให้กับร่างกายไม่เท่ากัน ก็ในเมื่อมันเป็นสัตว์ ที่ไม่ชอบปรับตัวตามสภาพอากาศแวดล้อม มันจึงต้องอพยพเพื่อประหยัดพลังงาน

สำหรับจังหวะเวลาที่มันจะบินอพยพนั้น Zwat ก็ พบว่า มันจะบินให้ถึงตอนเหยื่อของมันอ้วนท้วนสมบูรณ์ พร้อม เช่น นก whimbrel จะอพยพทันทีที่ปู Uca tangeri มีเต็มทะเลโคลน เป็นต้น

คนเราที่อพยพก็มีเหตุมีผลเช่นนกเหมือนกัน ยกเว้น พวกเผด็จการทั้งหลายที่เวลาจะอพยพจะใช้เหตุและผลที่ไม่ เหมือนใครหรืออะไรเลย